

Sibbo kommuns läroplan för förskoleundervisningen 2023

Namn
Kommun
Datum

Sibbo kommuns läroplan för förskoleundervisning 2023
Sibbo
20.6.2023

Innehållsförteckning

1.	Den lokala läroplanen.....	5
1.1.	Lokala särdrag och olika sätt att ordna förskoleundervisningen	6
1.2.	Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.....	7
2.	Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål.....	7
2.1.	Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen	9
2.2.	Värdegrunden.....	10
2.3.	Synen på lärande	12
2.4.	Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.....	13
2.4.1.	Förmåga att tänka och lära sig.....	14
2.4.2.	Kulturell och kommunikativ kompetens.....	15
2.4.3.	Vardagskompetens	15
2.4.4.	Multilitteracitet	16
2.4.5.	Digital kompetens.....	16
2.4.6.	Förmåga att delta och påverka.....	17
3.	Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande.....	17
3.1.	Gemensam förskoleundervisning för alla.....	18
3.2.	Glädje av lärande och insikt.....	18
3.3.	Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv.....	18
3.4.	Välbefinnande och en trygg vardag.....	19
3.5.	Lärmiljöer i förskoleundervisningen.....	20
3.6.	Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna	22
3.7.	Samarbete med vårdnadshavarna	22
3.8.	Samarbete vid övergångarna	23
4.	Mångsidiga arbetssätt	24
4.1.	Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet	26
4.2.	Gemensamma mål för undervisningen och lärområden	28
4.2.1.	Mina många uttrycksformer	29
4.2.2.	Språkets rika värld	31
4.2.3.	Jag och vår gemenskap.....	31
4.2.4.	Jag utforskar min omgivning	32
4.2.5.	Jag växer och utvecklas	33
4.3.	Specifika frågor angående språk och kultur	34
4.3.1.	Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen	34
4.3.2.	Språkmedveten förskoleundervisning	35

4.3.3	Språkbadsundervisningen i Sibbo	35
5.	Stöd för barnets växande och lärande	37
5.1.	Samarbete med barnet och vårdnadshavaren	38
5.2.	Sektorsövergripande samarbete	38
5.3.	Genomförandet av stödet i förskoleundervisningen	39
5.3.1	Allmänt stöd i förskoleundervisningen	39
5.3.2	Intensifierat stöd i förskoleundervisningen	40
5.3.3	Särskilt stöd i förskoleundervisningen	40
5.4.	Stödformer	40
5.4.1	Pedagogiska stödformer	41
5.4.2	Strukturella stödformer	41
5.4.3	Vårdinriktade stödformer	42
5.5.	Pedagogiska dokument under intensifierat stöd	42
5.5.1	Pedagogisk bedömning	42
5.5.2	Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd (EOPS)	43
5.6.	Pedagogiska dokument under särskilt stöd	43
5.6.1	Pedagogisk utredning	43
5.6.2	Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP)	44
5.7.	Förlängd läroplikt	45
5.8.	Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning	45
6.	Elevvård	47

1. Den lokala läroplanen

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan för förskoleundervisningen och för att utveckla den. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom:

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- plan för likabehandling enligt lagen om likabehandling
- plan enligt diskrimineringslagen
- eventuell plan för hållbar utveckling eller kulturfostran samt övriga planer och beslut som anordnaren av förskoleundervisning gjort angående utbildning, barn och familjer.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har ett barn som deltar i förskoleundervisning rätt att varje dag i förskolan få undervisning enligt läroplanen samt sådan handledning och sådant stöd som förutsätts för en gynnsam utveckling och inläring. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet i förskolan följa den läroplan som anordnaren av förskoleundervisning fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också de individuella planer som anknyter till stöd för barnets växande och lärande ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen.

Anordnaren av förskoleundervisning har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och den årliga plan som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. Utöver den information som anordnaren av förskoleundervisning och förskoleenheterna ger kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

Förskolans läroplan i Sibbo har utarbetats 2014 i enlighet med Grunderna för förskoleundervisningens läroplan (Utbildningsstyrelsen) och är uppdaterad 2023.

Den gemensamma kommunala läroplanen är utarbetad med identiskt innehåll på finska och svenska, och den är publicerad på kommunens hemsidor. Följande lokala planer som gäller barn har beaktats vid beredningen av läroplanen: Välfärdsplan för barn och unga, Handbok om stöd för lärande och skolgång vid den grundläggande utbildningen i Sibbo kommun, Elevvårdsbroschyren, Sibbo kommuns plan för småbarnspedagogik och Barnets plan för småbarnspedagogik / Barnets plan för lärande.

Den lokala läroplanen verkställs med hjälp av en enhetsspecifik arbetsplan, som uppgörs i maj-juni i samarbete med närskolan. Arbetsplanerna/läsårsplanerna godkänns i utbildningssektionerna, och utvärderas i förskoleenheterna både i medlet och slutet av läsåret.

1.1. Lokala särdrag och olika sätt att ordna förskoleundervisningen

Sibbo är en vidsträckt naturnära tvåspråkig kommun där förskoleundervisning ordnas både på finska och svenska. Förutom språkgruppsvis organiserad undervisning erbjuds även språkbadsundervisning från förskolan till slutet av nionde klass.

Förskoleundervisningen främjar barnets tillväxt och utveckling, och fungerar som en del av barnets lärtig från småbarnspedagogik till grundläggande utbildning. I Sibbo kommun ordnas förskoleundervisningen i egna förskole enheter i anslutning till skolorna. Förskolegrupperna bildas i huvudsak i enlighet med skolornas elevupptagningsområden. I en förskolegrupp med heldagsverksamhet fungerar den personal som krävs enligt lagen om småbarnspedagogik. Därtill kan det som tilläggsresurs fungera en assistent eller speciallärare inom småbarnspedagogik (veo) i gruppen, om det finns barn med olika stödbehov i gruppen. Utöver detta fungerar det mångprofessionella samarbetet som en naturlig del av barnets vardag och stödjer barnet i dess egna verksamhetsmiljö.

I Sibbo styrs samarbetet mellan förskole- och nybörjarundervisningen mot en flexibel skolstart. Den gemensamma verksamheten förstärks genom regelbundna evenemang och inlärningshelheter, genom vilka man övar och fördjupar färdigheter gällande självstyrning och samarbete.

Målet är att särskilja verksamheten i enlighet med barnens färdigheter – mot ett stödjande av elevernas individuella lärande över åldersgränser. Inom för- och nybörjarundervisningen verkställer man i mån av möjlighet gemensamma teman som sträcker sig över hela läsåret i samarbete med elever i olika åldrar. Skolans teman kan till exempel fungera som sektorsövergripande lärohelheter.

Lek och lekfullhet är bärande pedagogiska arbetsätt inom förskoleundervisningen.

Målet med flexibel förskole- och nybörjarundervisning är att förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningens två första årsklasser bildar en mer enhetlig helhet, där man genom professionellt samarbete bygger upp en kontinuitet som stöder barnens utveckling och lärande samt pedagogiska arbetsätt som stöder detta. Genom samarbete mellan lärare inom småbarnspedagogik, klasslärare och speciallärare är det möjligt att planera flexibla inlärningsstrategier som utgår från barnens behov samt fördela mångprofessionellt stöd.

I Sibbo kommun ordnas flexibel undervisning inom förskoleundervisningen (förskoleundervisning/nybörjarundervisning). Målet är att erbjuda högklassig utbildning och undervisning som beaktar barnens olika utgångspunkter. Med flexibla undervisningsarrangemang avses variationer i gruppbildning, lärmiljö, innehåll och arbetsätt. I all verksamhet följer man grunderna för läroplanen.

1.2. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelsetillstånd att ordna förskoleundervisning. I tillståndet kan anordnaren av förskoleundervisning beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip bör verksamheten, fostran och undervisningen följa de allmänna mål som fastställts för förskoleundervisningen samt de gemensamma mål som fastställts för förverkligandet av lärområden. Förskoleundervisningen ska följa föreliggande läroplansgrunder för förskoleundervisningen utan att binda barnen vid något värde- eller fostringsfilosofiskt system som ligger bakom en speciell världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna förskoleundervisning och i statsrådets förordning.

Inga förskoleenheter fungerar för tillfället i Sibbo på basen av en viss världsåskådning eller pedagogiska principer. Familjer kan använda tjänster med olika tyngdpunkter över kommungränserna genom att använda servicesedlar eller privatvårdsstöd.

2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Vårdnadshavaren ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås. Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundet sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Sådana är bland annat lagen om likabehandling, jämställdhetslagen, Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning, om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i stycket Specifika frågor angående språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogik förbättra barnens inlärningsförutsättningar. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår och ska ges under minst 700 timmar. För barn som omfattas av förlängd läroplikt beskrivs alternativen i stycket Stöd för barnets växande

och lärande. Förskoleundervisningen ska ordnas så att barn som deltar i förskoleundervisning har möjlighet att använda andra tjänster inom småbarnspedagogiken.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Förskoleundervisningen ska på ett positivt sätt ta hänsyn till barnens olika språkliga, kulturella och religiösa bakgrund eller åskådning. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker studiemiljö. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Trygghets- och säkerhetsfrågor beskrivs närmare i kapitlen *Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande* och *Elevvård*. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa förskoletjänsterna av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

Förskoleundervisning är obligatorisk för alla ett år innan läroplikten börjar. I Sibbo ordnas förskoleundervisning på både finska och svenska. Verksamheten ordnas både kommunalt och med stöd av privatvårdsstöd och servicesedel. I Sibbo ordnas även förskoleundervisning som språkbadsundervisning.

KOMMUNAL FÖRSKOLEVERKSAMHET I SIBBO		
FÖRSKOLE- UNDERVISNING PÅ FINSKA	FÖRSKOLEUNDERVISNING PÅ SVENSKA	SPRÅKBADS- UNDERVISNING
	FÖRSKOLEUNDERVISNING PÅ SOM ORDNAS AV SEKTORN FÖR UTBILDNING I DE SVENSKA BYSKOLORNA	

Vårdnadshavarna får information om anmälan till förskoleundervisningen under läsåret före förskoleundervisningen inleds. Bekräftelse av förskoleplats sker elektroniskt. Under maj-juni får vårdnadshavare och barn möjlighet att bekanta sig med den kommande förskoleplatsen. Under besöket kan nödvändig information om både barnet och verksamheten vid förskoleenheten utbytas.

2.1. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen

Det är viktigt att småbarnspedagogik, förskoleundervisningen som ingår i den, och den grundläggande utbildningen bildar en helhet som framskrider på ett logiskt sätt med tanke på barnens växande och lärande. Utgångspunkten för en högklassig helhet är att lärarna och den övriga personalen känner till de olika etapperna under lärtigen samt de centrala mål, särdrag och metoder som anknyter till dem. För att barnens växande och lärande ska fortlöpa smidigt, ska övergångarna planeras och utvärderas gemensamt på det sätt som beskrivs i kapitel 3.8. Undervisningspersonalen och den övriga personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärtig. Målet är att varje barns lärtig fortlöper smidigt från småbarnspedagogik till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov.

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande.

Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten.

En diskussion relaterad till barnets individuella förskoleplan (LEOPS-diskussion) hålls med vårdnadshavarna varje termin. Vårdnadshavarna skriver ner barnets styrkor och intressen samt sina egna förväntningar på förskoleåret på Leops-blanketten. Föräldrakvällar, dagliga diskussioner, enkäter, respons, Wilma- och Daisy-meddelanden möjliggör delaktighet, inflytande och informationsöverföring.

I förskoleundervisningen används pedagogik som lämpar sig för småbarnspedagogik och barnets intressen respekteras då verksamheten ordnas. Lek i dess olika former är starkt närvarande i förskolans verksamhet.

Barnens delaktighet i förskolans verksamhet är aktivt och de deltar i både planering, genomförande och utvärdering av olika aktiviteter och lärmiljöer. I en verksamhetsmiljö som uppmuntrar till delaktighet kan barnen vara med och fatta gemensamma beslut.

Förskoleundervisningen är en målinriktad verksamhet och som stöd för genomförandet av den har en separat årsklocka utarbetats. I årsklockan har man skrivit in olika årligen återkommande funktioner som informationsöverföring, kartläggningar, utvärderingar och leops-diskussioner.

Målen för undervisningen bestäms i enlighet med grunderna för förskolans läroplan samt den lokala läroplan som utarbetats på basen av grunderna. I läroplanen ställs inga gemensamma mål för barnens kunskapsnivå. Individuellt uppsatta mål gynnar barnens utveckling och lärande, och därför diskuterar läraren varje barns individuella behov, önskemål och målsättningar tillsammans med barnet och vårdnadshavarna.

Förskoleundervisningen följer upp och stöder varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av barnets kunskaper och färdigheter. Samtidigt är syftet att förebygga svårigheter som kan uppstå. Barnets självuppfattning stärks genom uppskattande växelverkan, mångsidiga inlärningsupplevelser och positiv feedback. Under förskoleundervisningen lär barnen känna den omgivande miljön, dess människor och natur samt deras mångfald. Lek och användning av fantasi spelar en viktig roll för barns positiva utveckling och för att lära sig nya kunskaper och färdigheter. Förskoleundervisningen ger barnen möjligheter till interaktion, olika uttrycksformer och nya upplevelser. Barnens intressen utforskas tillsammans i olika lärmiljöer. Detta öppnar möjligheter till vänskap, glädje att lära sig och nya intressen för barnen.

När vårdnadshavaren har anmält ett barn till förskoleundervisning är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Utbildningsanordnaren beslutar om och informerar vårdnadshavarna om praxis för ansökan om befrielse på grund av barnets sjukdom eller någon annan orsak. Vårdnadshavaren, läraren och personalen som deltar i ordnandet av förskoleundervisningen arbetar tillsammans för att barnen regelbundet ska delta i förskoleundervisningen.

2.2. Värdegrunden

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärtig. Det är viktigt att respektera att barn är olika, att de betar sig och lär sig på olika sätt. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spurras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen ska ges möjlighet att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska. Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling. Undervisningen ska präglas av religiös pluralism samt vara partipolitiskt och konfessionellt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Sibbos tyngdpunkter är lek, språk, rörelse och natur. I Sibbos plan för småbarnspedagogik betonar man utöver ovan nämnda riksomfattande värdegrund även följande värden som personalen anser som viktiga:

En unik skatt - varje barn är viktigt. Vi gör det möjligt för barnen att känna sig trygga och uppskattade. Barnet får känna sig välkommet och omtyckt. De vuxna sätter sig in i barnens situation och begrundar vardagen med barnens ögon

Tid för tusenfald av tankar - vardagen byggs så att de vuxna har tid att bemöta barnen och förundras över världen tillsammans med dem.

Som individ i en gemenskap - barnen fostras från början till att uppskatta varandra, vi bygger medvetet positiv samhörighet över språkliga och kulturella gränser. I enlighet med inkluderande principer skapar man likvärdiga möjligheter för barnen att fungera i grupp, där varje barn uppmärksammas individuellt som medlemmar av gruppen.

Barnens lek som utgångspunkt - leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. Vuxna förstår lekens egenvärde och lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande samt för barnets helhetsmässiga välbefinnande.

Fostrarens löfte till barnet:

Jag minns att min vardag
är din unika barndom!

Sibbos styrkor är fridfullhet, utveckling, gemensamma aktiviteter, grönhhet, vargen samt välbefinnandet. Kommunfullmäktige har godkänt ovan nämnda egenskaper i Varumärkesguiden 2018, och de beskrivs enligt följande:

Idyllisk fridfullhet

I Sibbo kommer du bort från stadens oljud och damm.

Utveckling

Stöd i växandet. Sibbo är en barnvänlig och företagsvänlig, växande kommun.

Gemensamma aktiviteter

Hemtrevlig bystämming.
Vänliga människor och gemensamma mål. Här skapas berättelser.

Grönska

Sibbo är ett trädgårdsland nära staden. Här är gott att slå rot.
Ett stenkast från den pulserande staden hittar du skog, hav, klippor, betesmarker –
frisk luft.

Vargen

Stark men ofarlig.
Sibboborna är flockdjur men också starka individer.
Här är man stolt över de egna.

Välbefinnande

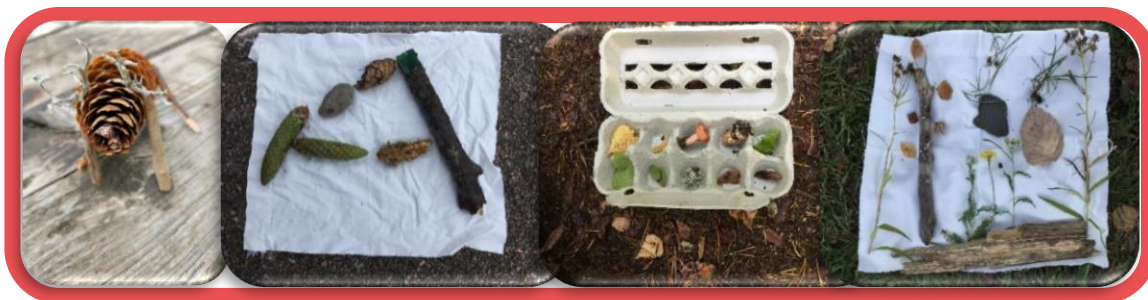
Börja din dag på skogsstigen.
Massor av motionsstigar längs vilka du hittar blåbären till din gröt och sinnesfriden till
din dag.

2.3. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. Positiva känsloupplevelser,

glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

I Sibbo betonas heldagspedagogik och helhetsmässigt lärande. I förskoleundervisningen lär man sig genom att leka, röra på sig, undersöka och agera samt genom att uttrycka sig själv. Vardagliga situationer utnyttjas som inlärningsituationer med beaktande av barnets individualitet, individuella mål och vars och ens sätt att lära sig. Positiv gruppanda och en känsla av samhörighet är viktigt för lärandet. En trygg inlärningsmiljö uppmuntrar barnen att utforska. Genom att göra barnen delaktiga på ett mångsidigt sätt motiverar och inspirerar man dem att lära sig nya saker.

2.4. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärtiden genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika vetenskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens

förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil. Arbetsätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

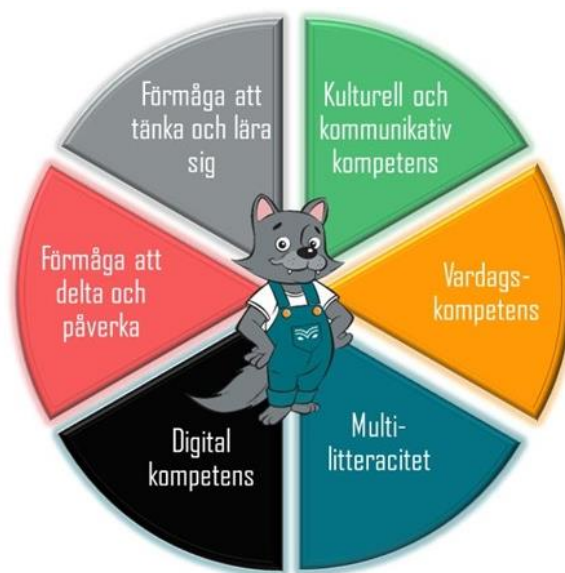

BILD Sibbo kommuns plan för småbarnspedagogik 2022

2.4.1. Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig motion och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska sporras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Arbetet dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

Vi lär oss nya sätt att lära sig på, vi lär oss ställa upp mål, planera och utvärdera!

2.4.2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Vi lär känna och uppskatta vårt eget kulturarv!

2.4.3. Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntrar dem att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig motion som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

Vi lär oss ta hand om vårt eget välmående!

2.4.4. Multilitteracitet

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

Vi lär oss tolka, producera och utvärdera olika sorts texter och information!

2.4.5. Digital kompetens

Digitalisering är en del av samhället som barnet växer upp i. Digital kompetens behövs för kommunikationen mellan människor, för delaktigheten i samhället och för lärandet. Att stärka den digitala kompetensen främjar en jämlik utbildning för barnen. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att i samarbete med hemmen stödja barnens förståelse för digitalisering. Personalen ska tillsammans med barnen utforska och observera digitaliseringens roll i vardagslivet. Digitala verktyg, applikationer och miljöer ska användas för dokumentation och i samband med att barnen leker, samverkar, spelar, undersöker, rör på sig samt upplever och producerar konst. Då barnen ges möjligheter att självständigt och tillsammans med andra barn öva och pröva på samt producera innehåll med hjälp av digitala verktyg främjas deras kreativa tänkande, samarbetsförmåga och multilitteracitet. Personalen ska handleda barnen i att fungera i digitala miljöer på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2022).

Tillsammans med barnen undersöker och observerar vi digitaliseringens roll i vardagen!

2.4.6. Förmåga att delta och påverka

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens småningom framväxande förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskolepersonalen och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barmens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.

I en verksamhet som bygger på inkludering främjar vi delaktighet, jämlikhet och likabehandling i allt det vi gör!

3. Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. I utvecklandet är det viktigt att beakta att vissa faktorer som påverkar verksamhetskulturen är dokumenterade och allmänt kända, andra är omedvetna och ibland även oavsiktliga. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringssätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringssätten. Anordnaren av förskoleundervisning och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärande ska fortlöpa smidigt är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård.

3.1. Gemensam förskoleundervisning för alla

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla men ger varje barn möjlighet att agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. Verksamheten ska utvecklas i en riktning som stödjer inkludering och kulturell mångfald. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för växande och lärande som de behöver. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Verksamhetskulturen ska stödja utvecklingen av öppen kommunikation och kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. Verksamhetskulturen ska stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

3.2. Glädje av lärande och insikt

Verksamhetskulturen i förskolan ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans över framgångar och insikt. Den kulturella årscykeln i förskolan kryddas med olika evenemang, utflykter och fester.

Förskoleundervisningen ska planeras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och experiment. Barnen uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Leken är viktig med tanke på bland annat barnets språkutveckling, när barnet ska lära sig nya färdigheter, hantera sina känslor och forma sin kulturella identitet. I förskoleundervisningen ska barnen ha möjlighet att leka på egna villkor och lära sig nya lekar och spel. Lekens olika former utnyttjas mångsidigt i undervisningen.

3.3. Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Delaktighetslöftet

Vi lyssnar på barnen:

”Du får berätta om dina tankar för mig. Jag lovar att stanna upp och lyssna på dig.”

Vi stöder barnen i att uttrycka sina egna åsikter:

”Jag lovar att möjliggöra för dig att uttrycka dina åsikter, tankar och känslor på ett för dig lämpligt sätt. Jag lovar att stödja och uppmuntra dig.”

Vi tar barnen med i beslutsfattandet och beaktar deras åsikter:

”Jag lovar att förklara saker och ting för dig, så att du kan bilda dig en egen uppfattning. Jag lovar att beakta din åsikt och förklara varför vissa beslut har fattats. Jag berättar för dig på vilket sätt din åsikt har påverkat beslutet.”

Vi delar makt och ansvar med barnen:

”Jag lovar att behandla dig uppmuntrande och lita på din förmåga i enlighet med din ålder och utveckling. Jag hjälper dig påverka ditt eget liv.”

3.4. Välbefinnande och en trygg vardag

Verksamhetskulturen ska stödja öppen kommunikation mellan barnen sinsemellan, mellan barnen och personalen och mellan de vuxna. Ömsesidig respekt, omsorg och omtanke om andra och miljön ska återspeglas i verksamheten. Barnen ska uppmuntras och handledas att identifiera, uttrycka och reglera olika slags känslor och att ta hänsyn till andra i olika konfliktsituationer.

Hälsosamma levnadsvanor ska uppmärksammas i förskoleundervisningen. Man ska mångsidigt röra på sig tillsammans både inomhus och utomhus och handleda barnen att undvika långvarigt stillasittande och att byta arbetsställning. Förskoledagen ska också innehålla möjlighet till lugn och ro. Barnen ska få lära sig att agera tryggt och säkert i olika lärmiljöer. När det gäller trygga vardagsrutiner ska de säkerhetsprinciper och planer som beskrivs i kapitlet om elevvård följas.

Utvärdering av verksamhetskulturen görs årligen både i Verksamhetsberättelsen och i leopdiskussionerna med barnen och vårdnadshavarna. Utvärdering sker dagligen i enlighet med utvärderingspraxis både med hjälp av självutvärdering och inbördes utvärdering samt genom utvärdering utförd av vårdnadshavare och personal.

Fostrarna utvärderar de delområden som ingår i verksamhetskulturen bland annat med hjälp av ett skilt utvärderingsverktyg.

Utvärdering och utveckling av verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken

Enhetens namn och datum: _____

En lärande gemenskap är kärnan	En gemenskap som öppnar upp till lek och kommunikation	Delaktighet, lärohandling och jämlikhet	Kulturmångfald och språkmångfald	Välförnads, trygghet och en hållbar förskola
Har verksamheten tydliga mål och gemenskap för hur dessa ska nås? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för kommunikation och lek? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap? Har verksamheten tydliga mål för jämlikhet och delaktighet? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?)	Har verksamheten tydliga mål för kulturmångfald och språkmångfald? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för välförnads, trygghet och en hållbar förskola? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?
Har verksamheten tydliga mål för kommunikation och lek? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för kommunikation och lek? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för jämlikhet och delaktighet? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för kulturmångfald och språkmångfald? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för välförnads, trygghet och en hållbar förskola? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?
Har verksamheten tydliga mål för kommunikation och lek? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för kommunikation och lek? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för jämlikhet och delaktighet? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för kulturmångfald och språkmångfald? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?	Har verksamheten tydliga mål för välförnads, trygghet och en hållbar förskola? (Vad ska vi göra och hur ska vi göra det?) Har alla barn och pedagoger möjlighet att bidra till verksamheten och utveckla sin egen kunskap?

3.5. Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Med lärmiljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringssätt som stödjer barnens växande, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. De ska ge möjligheter till lek, kreativa lösningar och mångsidig analys av olika företeelser med hjälp av aktiverande arbetsätt som motiverar barnen.

Lärmiljöerna ska utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande och de mål för utvecklandet av verksamhetskulturen som fastställs i föreliggande grunder. Utöver det ska barnens kunskaper, intressen och individuella behov samt principerna för förskoleundervisningen beaktas. Lärmiljöerna ska vara trygga och hälsosamma. De ska också ge barnen möjlighet att leka och arbeta i en lugn och avslappnad atmosfär. Lärmiljöerna ska utformas så att de är ergonomiskt, ekologiskt och estetiskt ändamålsenliga och så att de är tillgängliga och ljusa, rena och trivsamma och att inomhusluften är av god kvalitet.

Lärmiljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande. Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lärmiljöer stödjer barnens aktivitet och sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna. Deras idéer och alster ska synas i lärmiljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen.

Som lärmiljöer används lokaler inomhus och utomhus, den närbelägna naturen och den byggda miljön. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

Målet inom förskoleundervisningen är att säkerställa en inlärningsmiljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg. Enhetsspecifika räddningsplaner har utarbetats för alla enheter i Sibbo. Dessa planer är en del av den kommunala säkerhetsplanen. Småbarnspedagogiken har en egen Säkerhetsmapp, i vilken man har antecknat alla ärenden förknippade med säkerhet. En Första Hjälpen-mapp har utarbetats för olycksfall och första hjälpen-situationer. För utflykter fyller personalen i en särskild Säkerhetsplan för utflykter.

I enlighet med inkluderande principer planeras och skapas lärmiljön tillsammans med barnen, och den utvärderas även tillsammans med barnen i enlighet med barnens ålder och utvecklingsnivå. Utrymmena omformas så att de är trevliga för barnen, och de granskas ur barnens perspektiv. På så sätt förverkligas barnets delaktighet, omformbara utrymmen samt alternativa lekar. Lärmiljöerna och materialen är formbara enligt barnens behov. Barnet är en aktiv aktör. Ett av de utvärderingsverktyg som används i Sibbo är en fotograferingsmetod som baserar sig på mosaikmetoden, där barnen själva får påverka sin lärmiljö. I tillägg till att barnen själva fotograferar sin lärmiljö dokumenterar även de vuxna den pedagogiska verksamheten. Fostrarnas observationer kompletterar barnens synpunkter. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela sin kropp. Lärmiljöerna erbjuder barnen olika alternativ till trevlig verksamhet, mångsidig och fartfylld motion, lek och spel samt till tystare stunder och vila. Barnens idéer och lekar samt deras hantverk är synliga i lärmiljöerna.

Barnen ska få använda mångsidiga och säkra lekredskap och övriga redskap i tillräcklig omfattning. Redskapen ska vid behov anpassas till barnens individuella behov av stöd. Man strävar efter att redskapen ska vara tillgängliga för barnen. I mån av möjlighet planerar man lokalerna ur barnens synvinkel så att inte alla saker alltid behöver städas undan efter användningen. Reglerna formas ur barnens perspektiv, och onödiga förbud avlägsnas.

I mån av möjlighet används även naturen, den närliggande miljön och lekparker regelbundet som lärmiljö. De utnyttjas som lärmiljöer för att få både motions- och naturupplevelser. Till exempel skogsutflykter, promenader och lekar i närmiljön berikar barnens vardag och skapar en ny dimension i lärmiljön. Samarbete med andra aktörer och besök på exempelvis bibliotek, museer, kulturarvsplatser, teatrar och vårdnadshavarnas arbetsplatser berikar barnens lärmiljöer.

3.6. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av anordnaren av förskoleundervisning.

Förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärtigen. Genom att utarbeta och utveckla läroplanerna i samarbete mellan personalen i förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen främjas kvaliteten inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogen, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stödja barnens växande och lärande ska undervisnings- och stödmetoderna vara enhetliga.

Förskolepersonalen ska samarbeta med personalen inom social- och hälsovården för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Stödet för barnens växande och lärande samt praxis inom förskolans elevvård ska utvärderas och utvecklas genom sektorsövergripande samarbete. Genom samarbete mellan förskolepersonalen och aktörer i närmiljön främjas att lärmiljöerna är mångsidiga. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

3.7. Samarbete med vårdnadshavarna

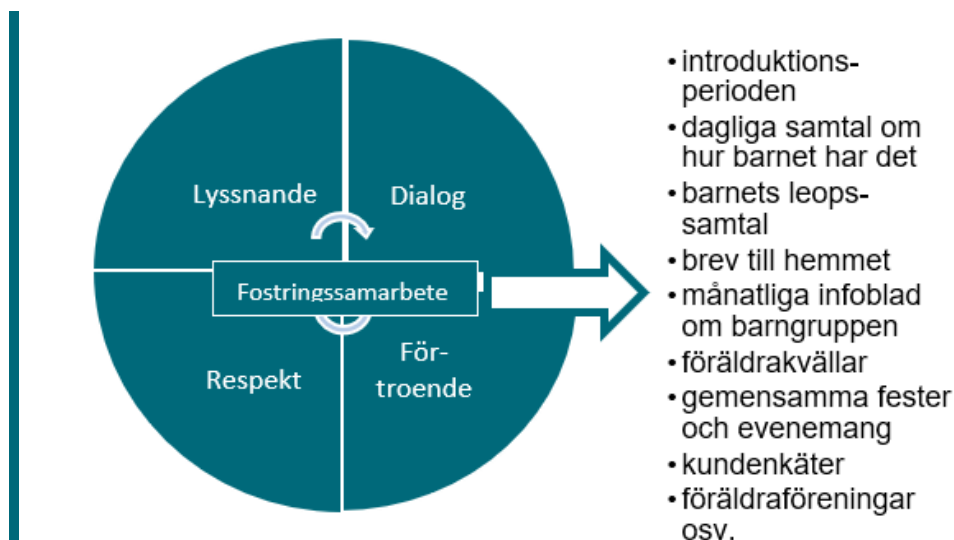
Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Vårdnadshavarnas erfarenheter gällande sitt barns tidigare uppväxtmiljöer, utveckling, lärande och intressen ska beaktas i förskoleundervisningen. Läraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål.

Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som eventuellt utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med och delta i sitt barns förskoledag. För samtal med vårdnadshavarna

ska reserveras tillräckligt med tid. Vårdnadshavarnas språk- och kulturkunskaper och annan sakkunskap kan utnyttjas i förskoleundervisningen.

Förskolepersonalen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens växande och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett barn behöver stöd för sitt växande och lärande. Vårdnadshavarna ska få information om hur transporter och elevvård, och övriga tjänster inom småbarnspedagogiken som barnet utöver förskoleundervisningen har möjlighet till, ordnas under förskoleundervisningen. Respons från vårdnadshavarna och barnen ska tas i beaktande då undervisningen, olika former av stöd och verksamhetskulturen utvecklas.

3.8. Samarbete vid övergångarna

Övergången från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskolan och från förskolan till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. Förfaringssätten vid övergångarna ska vara planmässiga.

Anordnaren av förskoleundervisning ska skapa sådana samarbets- och informationsrutiner att barnens övergång från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt och stödjer barnens växande och lärande. Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och elevvård överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets växande och lärande.

När ett barn börjar i förskolan och skolan ska man diskutera med barnet och vårdnadshavaren om mål, uppdrag och förfaringssätt. Målet är att barnen och vårdnadshavarna bekantar sig med lärmiljöerna, verksamheten och personalen i förskole- och nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. Barn och vårdnadshavare till barn som övergår till den grundläggande utbildningen ska informeras om morgon- och eftermiddagsverksamheten i den grundläggande utbildningen.

I Sibbo bildar småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen en för barnets utveckling och lärande konsekvent framskridande helhet. Samarbetet vid övergångssituationerna har en stor betydelse för barnets lärtig. Det nödvändiga informationsöverförandet gällande undervisningen och anordnandet av stöd för barnet sker i samarbete med barnet och vårdnadshavarna. Vid behov görs mångprofessionellt samarbete.

Noggrannare praxis gällande övergångsfaserna är beskrivna i Sibbo kommuns [Handbok om stöd för lärande och skolgång](#).

4. Mångsidiga arbetsätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande arbetsätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Valet och användningen av arbetsätt ska styras av förskoleundervisningens uppdrag och mål och av barnens behov, förutsättningar och intressen. Barnens växande och lärande och utvecklingen av deras mångsidiga kompetens och sociala färdigheter ska stödjas genom användning av mångsidiga arbetsätt.

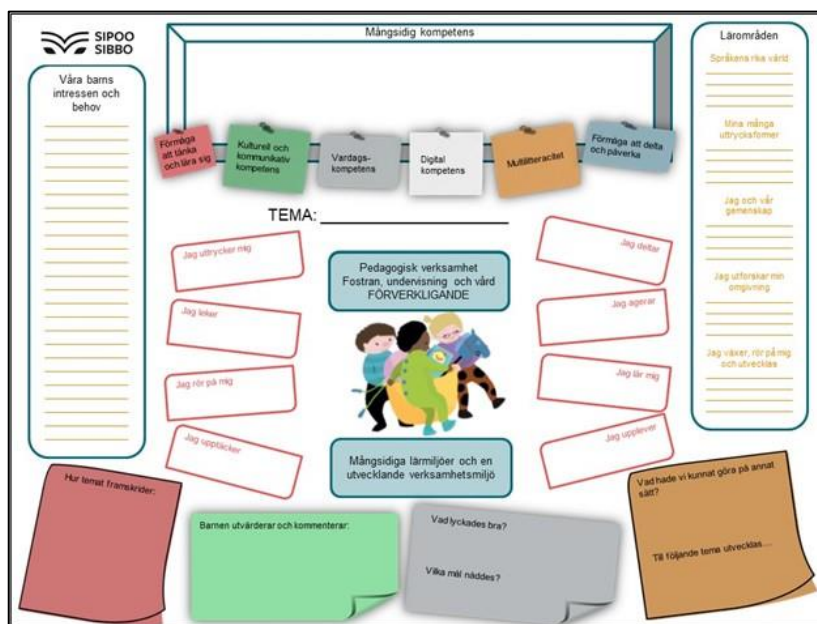
Arbetsätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet – färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärtig. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetsätt i grupper, parvis och självständigt. Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetsätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stödjer utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

När barnen leker lär de sig och gestaltar världen. Därför är lek i olika former central i förskoleundervisningen. Upplevelsebaserade och aktiverande arbetsätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Som stöd för lärandet och för att stödja utvecklandet av kollaborativa arbetsätt används olika slags spel. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Användningen av mångsidiga arbetsätt förutsätter att lärmiljöerna i tillräcklig omfattning innehåller material, audiovisuella hjälpmedel och redskap som lämpar sig för lek och lärande samt möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik. Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker.

Arbetsätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

I Sibbo har man tillgång till ett temaplaneringsverktyg, med vars hjälp man kan utvärdera och utveckla verksamheten och arbetssätten.

Leken är ett centralt arbetssätt inom förskoleundervisningen. Förskoleundervisningen har som uppdrag att erbjuda alla barn möjligheter till olika slags lekar. Leken främjar barnets utveckling, lärande och välbefinnande.

I leken är barnen aktiva aktörer. De strukturerar och utforskar världen omkring sig, utvecklar sociala relationer och skapar mening utifrån sina erfarenheter. I leken förenas centrala element som främjar lärandet: entusiasm, att göra tillsammans och att utmana de egna färdigheterna. Leken utvecklas och tar sig olika former i takt med ökad erfarenhet av lek. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären.

I den pedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp lekvärldar. Personalen ska inse vilken betydelse det har för barnens välbefinnande och lärande att de får koncentrera sig på att undersöka, uttrycka sig spontant och kreativt samt leka fartfyllda och aktiva rörelselekar. Olika situationer kan berikas genom lek. Ramsor, ordlekar, sånger och lekfull samvaro stärker en positiv atmosfär, vilket stöder barnens lärande och välbefinnande.

Personalen ska utgående från inkluderande principer trygga förutsättningarna för lek, handleda leken på ett lämpligt sätt och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stöder kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer.

Personalen ska även iaktta och dokumentera barnens lek. Observationerna ska användas för att planera och handleda leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara lyhörd,

ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt.

4.1. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften: den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen och för att stödja varje barns välbefinnande, växande och lärande. Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, evalueringsslutsatser och respons, som utöver lärarna även den övriga förskolepersonalen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

Förskoleundervisningens uppdrag är att tillsammans med vårdnadshavarna skapa gynnsamma förutsättningar för barnet att utvecklas och lära sig. För att undervisningen ska vara målinriktad och stödja barnets utveckling förutsätts att läraren får information om barnens tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Centrala informationskällor är barnens vårdnadshavare, tidigare personal inom småbarnspedagogik och barnen själva. Förskoleläraren ska använda informationen för att planera barnets individuella mål i samråd med vårdnadshavaren och barnet. En plan för barnets lärande i förskoleundervisningen kan användas som hjälp vid planeringen.

Läraren ska följa upp varje barns utveckling och lärande under förskoleåret genom att följa upp barnets arbete, beteende och hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden. Uppföljningen ska basera sig på kontinuerlig observation och mångsidig dokumentation. Barnens alster och egna erfarenheter ska utgöra en del av dokumentationen och bedömningen. Också vårdnadshavarnas iakttagelser av sitt barns lärande och välbefinnande är viktiga. Läraren ska utgående från uppföljningsinformationen och den utvärdering som baserar sig på den anpassa undervisningen, lärmiljöerna och barnens eventuella stöd.

Läraren och den övriga personal som handleder barnen ska varje dag ge uppmuntrande respons till barnen om deras styrkor och om områden som de behöver utveckla. Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen

utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna ofta får respons om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stödja sitt barn.

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, växande och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Vid överföringen av information kan dokument som beskriver barnets framsteg i förskolan och den eventuella planen för lärande eller IP som utarbetats i förskolan utnyttjas. Anordnaren av förskoleundervisning bär ansvar för att utveckla fungerande praxis för övergångarna. Vid överföring av information ska gällande föreskrifter iakttas.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om barnens växande och lärande för pedagogisk planering och för att utveckla förskoleundervisningen. Respons från barnen och vårdnadshavarna ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas kan barnen ges ett intyg över deltagande i förskoleundervisningen. Intyget ges på begäran av vårdnadshavaren. I intyget antecknas intygets namn, vem som ordnat förskoleundervisningen, skolans/daghemmets namn, barnets namn och personbeteckning samt datum för när intyget ges. På betygen skall finnas en anteckning om att de är utformade i enlighet med de grunder för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. Intyget kan innehålla en allmän beskrivning av förskoleundervisningen. Intyget ska inte innehålla beskrivningar av barnets personlighet, lärande eller arbetsätt.

Förskoleundervisningens kvalitetsutvärdering och mätning av kvaliteten görs via observation och utvärdering av olika former: självutvärdering, teamutvärdering, utvecklingsdiskussioner, respons.

 Inledande kartläggningar görs åt alla barn då förskoleåret börjar. Barnets välbefinnande, växande och utveckling observeras och följs upp i den vardagliga verksamheten.

 Leops-samtal hålls på hösten och våren; Samtalet baserar sig på observation som gjorts gällande barnets arbete, beteende, lärandet, välbefinnandet. Som grund används information om tidigare uppväxtmiljöer, utveckling och lärande samt intresseområden.

 Personalens självutvärdering: Personalens självutvärdering görs regelbundet via både Kunskapskartläggningsverktyget och Utvecklingssamtalsblanketten. Med hjälp av dessa utvärderas sakkunskapen gällande de styrande dokumenten, växelverkan mellan barnen och pedagogerna, samarbetet med vårdnadshavarna, arbetsgemenskapens funktionalitet samt det egna arbetsvälmåendet, de egna arbetsmetoderna och övrig respons till daghemsföreståndaren.

Det är också viktigt att utvärdera processer, fenomen samt verksamhetskulturen och förändringar i den. Utvärderingen ska basera sig på läroplanens värdegrund.

- Barnens självvärdering: Barnens självvärdering kan göras med hjälp av olika slags dokumentationsredskap och -metoder (till exempel gamla mobiltelefoner, tabletter, fotografier, video, teckningar, pyssel, intervjuer osv). Man utvärderar det egna arbetet, erfarenheter (det som har lyckats och det som man har behövt stöd i), lärandet, utvecklingen och välbefinnande. Barnets självvärderingsblankett finns i Wilma.
- Barngruppens självvärdering förverkligas med att diskutera och använda olika metoder under den dagliga verksamheten.
- Kamratrespons: Barnen ger respons åt varandra under dagens lopp i olika situationer och under verksamhetens gång. De vuxna möjliggör och styr responsgivandet vid behov.
- Teamutvärdering: Teamutvärdering görs i samband med veckomöten och varje halvår tillsammans med daghemsföreståndaren.
- Respons av vårdnadshavarna: Respons av vårdnadshavare samlas in regelbundet. Även avlämnings- och avhämtningssituationerna beaktas som situationer för responsgivning.
- Respons som barnen ger om arbetssätten: Barn frågas om respons gällande arbetssätten. Då utvärderas processen i grupparbeten/projektarbeten: planering-genomförande-utvärdering.
- Enhetsspecifika arbetsplaner och -berättelser görs i samarbete med skolorna årligen och godkänns av utbildningssektionerna.

4.2. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden

Undervisningen i förskolan ska vara helhetskapande och bestå av lärområden av olika omfattning som genomförs på olika sätt. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets växande och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnens olika behov av stöd ska beaktas i undervisningen och barnen ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

Gemensamma målsättningar och lärhelheter i Sibbo

- Observationen och dokumentationen av verksamheten är systematisk.
- Mångsidiga lärmiljöer skapas och mångsidiga arbetsmetoder och integrerande undervisning används.
- Barnens intressen och undervisningens gemensamma mål kombineras till lärhelheter, där man använder mångsidiga kompetensområden.
- Barn ska respekteras och höras, synas, observeras och deras intressen beaktas så att de kan få stöd på sin egen inlärningsstig.
- Barnens hörande och delaktighet i alla skeden av verksamheten: planering, genomförande, utvärdering.
- Barnet agerar själv, den vuxna möjliggör verksamheten.
- Verksamheten tar hänsyn till gemenskap, individualitet, pararbete, grupparbete, interaktion mellan barn och vuxna och interaktion mellan barn.
- Med stöd av en vuxen får barnet hjälp att delta i kamratgrupper och kamratverksamhet för att förebygga marginalisering och å andra sidan främja barnets utveckling och lärande.
- Agerande i enlighet med planen för förebyggande av mobbning (som beskrivs i Sibbos plan för småbarnspedagogik).

4.2.1. Mina många uttrycksformer

Barnens inlärningsförutsättningar, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förmågor, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material,

verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Den **musikaliska** verksamheten i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.

I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att **slöjda** och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.

Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

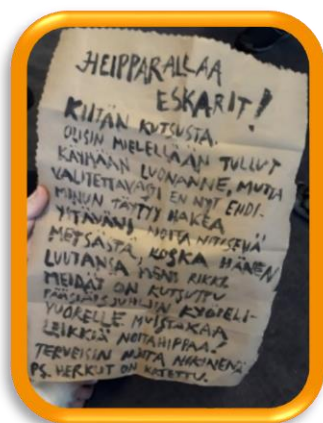
Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

4.2.2. Språkets rika värld

Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens språkliga färdigheter från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets strukturer och form. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjas i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iaktta, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla.

4.2.3. Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle. Lärområdet ska behandlas ur ett historiskt och samhällligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv. Genom att fundera över

närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

4.2.4. Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter och teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iakttä och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iaktta hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

4.2.5. Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och motion samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions- och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av motion och börja förstå sambandet mellan motion, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna inlärningsförutsättningar. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

4.3. Specifika frågor angående språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk. Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

4.3.1. Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner. Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning.

När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.

Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska/finska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnens behov och förutsättningar, både genom ledd verksamhet och i förskolans vardag. Separat undervisning i svenska/finska som andraspråk och undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Om kommunen ordnar förberedande undervisning, kan

barn med invandrarbakgrund delta i den. Om barnet kan följa förskoleundervisningen, kan det övergå till förskoleundervisning redan innan den förberedande undervisningen har avslutats.

4.3.2. Språkmedveten förskoleundervisning

Barnen tillägnar sig språket i alla situationer under dagens lopp, i växelverkan med andra barn och vuxna. Därtill krävs smågruppsverksamhet som stöd för språkutvecklingen, samt medveten och regelbunden användning av ett rikt ordförråd (till exempel måltider, utevistelse). Barnen och barngruppen ligger som grund för planeringen av en språkmedveten lärmiljö, där olika språk och kulturer syns och hörs.

I Sibbo använder man sig av SpråkPeda-verktyget med vars hjälp man utvärderar lärmiljöerna ur ett språkligt perspektiv, granskar flerspråkiga barns språkliga värld och följer upp flerspråkiga barns inläring av finska/svenska. Både barnens språkliga färdigheter och verksamheten förändras hela tiden, och därför är det personalens uppgift att regelbundet utvärdera hur den pedagogiska verksamheten stöder både barnens språkutveckling och helhetsmässiga utveckling. Man kan använda sig av olika kartläggningar för att följa upp barnens språkliga förmåga, i enlighet med barnens färdigheter, och barnens framsteg antecknas i uppföljningsblanketten som ingår i SpråkPeda-materialet. Utvärderingen är en del av den ständiga processen gällande observation, planering och undervisning.

I barnets individuella plan för lärande antecknar man metoder och målsättningar samt uppföljning och utvärdering som ingår i den språkmedvetna undervisningen. Även åtgärder som kommits överens om med vårdnadshavarna för att stöda barnets eget modersmål antecknas i planen.

4.3.3 Språkbadsundervisningen i Sibbo

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken är ett program som börjar i förskoleundervisningen och fortsätter till den grundläggande utbildningens slut. Undervisningsspråket i förskolan och i skolan och det andra inhemska språket ska bilda en helhet. Förskoleundervisningen ska huvudsakligen ske på språkbadsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Språkbadsläraren ska konsekvent använda enbart språkbadsspråket. Barnen ska spöras att använda språkbadsspråket mångsidigt, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Målet med språkbad i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket. Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbadsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i.

Tidigt fullständigt språkbad börjar i Sibbo i regel då barnet är 4 år. Språkbad på svenska erbjuds för finskspråkiga barn. Målet är en funktionell språkfärdighet. I verksamheten strävar man efter att varje vuxen konsekvent använder endast språkbadsspråket. Personalen är tvåspråkig. I Sibbo fungerar två språkbadsförskolor, en i norra Sibbo och en i södra Sibbo. Man satsar på personalens kunnande både i språkbadsförskolan och språkbadsskolan, och de vuxna har specialiserat sig på användning av språkbadsmetoden som undervisningsmetod.

I förskoleundervisningen betonas man språkbadspråket och utvecklar den språkliga medvetenheten. Undervisningsspråket är svenska. Barnen tillägnar sig språkbadspråket genom den dagliga verksamheten. Språket berikas då man verkställer olika lärhelheter. En viktig roll har bland annat rim, ramsor, sånger, sagor, diskussion, lek och upprepningar. Barnets språkutveckling och välmående följs upp både hemma och i förskoleundervisningen. Personalen informerar regelbundet och målmedvetet om språkbadets verksamhet via Wilma.

Språkbadets målsättning är att trygga en enhetlig språkbadsstig från småbarnspedagogiken upp till nionde klass. Språkbad ger barnet en möjlighet att bli flerspråkigt redan i ett tidigt skede, och är en givande studieform som öppnar många dörrar för barnet i framtiden.

5. Stöd för barnets växande och lärande

Ett barn som deltar i förskoleundervisning har rätt att få allmänt, intensifierat eller särskilt stöd i enlighet med inkluderande principer såsom stiftas i lagen om småbarnspedagogik och grundläggande utbildning. Genom att stödet ges i rätt tid, individuellt och i enlighet med barnets behov främjar man barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt förebygger man att problemen växer och blir alltmer komplexa samt motarbetar risken för marginalisering. Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor samt behov som anknyter till barnets lärande, utveckling och välbefinnande. Barnet ska höras med beaktande av hans ålder och utveckling. I förskoleundervisningen omfattar stödet såväl lösningar som möter barnets individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna. I förskoleundervisningen ska personalen se till att alla barn känner sig accepterade som individer och som medlemmar i gruppen. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild.

Anordnaren av förskoleundervisningen har skyldighet att ge barnet det stöd hen behöver. Stödet ska ordnas utan dröjsmål med hjälp av olika flexibla arrangemang som en del av den vardagliga verksamheten. Stöd för barnets utveckling och lärande är en av personalens grundläggande uppgifter och ansvar. Varje barn har rätt att i främsta hand få stöd i sin egen förskolegrupp genom flexibla arrangemang. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samt när barnet övergår till den grundläggande utbildningen.

Anordnaren av förskoleundervisningen beslutar om rutinerna, genomförandet och verksamhetsätten för att ordna stödet och om utvärderingen av stödet, samt följer upp och utvärderar hur stödet som ges räcker till och vilken effekt det har. Anordnaren av förskoleundervisning beslutar även om samarbetsstrukturerna, ansvarsfördelningen och verksamhetsätten för samarbetet med vårdnadshavarna samt för det sektorsövergripande samarbetet. Anordnaren av förskoleundervisning beslutar också om arbetsfördelningen med olika aktörer när det gäller att ordna stödet i sektorsövergripande samarbete. Sakkunniga inom social- och hälsovården ska på begäran av anordnaren delta i bedömningen, om bedömningen av stödbehovet kräver det.

Föreståndaren ska se till att personalen som en del av barnets individuella plan för lärande planerar stödet för barnet. Det planerade stödet ska utvärderas utgående från barnets behov, minst en gång per år. Barnet har rätt att få tjänster och undervisning av en speciallärare om hans behov av stöd förutsätter det. En speciallärare ska vid behov delta i bedömningen av barnets behov av stöd och stödåtgärder samt i planeringen och utvärderingen av hur de genomförs. Stödet som ges av en speciallärare kan vara individuellt stöd för barnet och/eller undervisning som genomförs i grupp. Stödet kan vara regelbundet, på deltid eller heltid. Det kan genomföras som samordnad undervisning eller kompanjonundervisning tillsammans med läraren för gruppen. Sakkunskapen hos speciallärare används även för att konsultera personalen och vårdnadshavarna.

Inom förskoleundervisningen kan det finnas assistenter som är specifika för en grupp eller ett barn och som har i uppgift att stödja barnet eller barnen i gruppen och göra det möjligt för dem att delta i verksamheten. Det här kan även till exempel innebära att assistenten hjälper de övriga barnen i situationer då läraren inom småbarnspedagogik kommunicerar med barnet som behöver stöd och bidrar med pedagogiska innehåll som anknyter till barnets individuella mål.

5.1. Samarbete med barnet och vårdnadshavaren

En utgångspunkt för att kunna ge tidigt och tillräckligt stöd är att vårdnadshavaren och personalen har delad information om barnet och barnets behov. Barnets rätt att få stöd och de centrala principerna för att ordna stödet samt stödet och stödformerna som ges till barnet ska diskuteras med vårdnadshavaren. Barnet ska delta i samarbetet på det sätt som är ändamålsenligt och lämpligt för hans ålder och utvecklingsnivå. Barnet ska höras och hans åsikter ska tas i beaktande.

Vårdnadshavaren ska kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Om det behövs ska man använda tolk vid diskussionerna. Målen med att genomföra stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Ett barn kan även få stöd genom andra tjänster för barn och familjer. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontaktar vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård).

5.2. Sektorsövergripande samarbete

Det sektorsövergripande samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande. Sektorsövergripande samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om sekretess och utbyte av uppgifter ska följas i samarbetet.

Ett barn kan på grund av en svår funktionsnedsättning eller sjukdom behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknäytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

5.3. Genomförandet av stödet i förskoleundervisningen

Den lämpligaste nivån av stöd för barnet och stödformerna ska fastställas i enlighet med principerna för stöd, om en högklassig pedagogik inte svarar mot barnets individuella behov. Stödformerna inom förskoleundervisningen innebär sådana pedagogiska, strukturella och vårdinriktade stödåtgärder som barnet behöver. Initiativet till att stärka stödet för barnet kan komma från personalen i gruppen, från vårdnadshavaren eller från andra sakkunniga. Barnet har rätt att få stöd på en lämplig nivå genast då behovet av stöd har upptäckts. Barnets möjligheter att få stöd förutsätter ingen medicinsk diagnos eller andra utlåtanden av sakkunniga inom hälsovården eller socialvården. Barnet har också rätt till stödtjänster och hjälpmedel enligt sitt behov av stöd.

Anordnaren av småbarnspedagogik ansvarar för de stödåtgärder och hjälpmedel som barnet behöver för att delta i småbarnspedagogiken. Sådana är till exempel

- arrangemang som hänför sig till rörlighet och andra fysiska funktioner, såsom rullstolsramper och räcken eller
- hjälpmedel som tillgodoser behov i anknytning till barnets kommunikation, syn, hörsel eller rörlighet, eller något annat fysiskt behov hos barnet, såsom leksaker som stöder kommunikation och interaktion, digitala applikationer, spel eller ljudböcker.

Nivåerna av stöd som används i förskoleundervisningen är allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd. Övergången från en stödnivå till en annan ska genomföras flexibelt och nivån av stöd ska alltid bedömas från fall till fall. För att få intensifierat eller särskilt stöd förutsätts inte att barnet först har fått stöd på någon annan stödnivå. Ett barn som får intensifierat eller särskilt stöd ska beaktas i dimensioneringen av personal. När det allmänna stödet inte längre räcker till ska man göra en pedagogisk bedömning som grund för en ansökan om intensifierat stöd. En pedagogisk utredning görs om det finns behov av att flytta barnet från intensifierat stöd till särskilt stöd.

5.3.1 Allmänt stöd i förskoleundervisningen

Ett barn som deltar i förskoleundervisning har rätt att som en del av den grundläggande verksamheten få sådant allmänt stöd som barnets individuella utveckling, lärande eller välbefinnande förutsätter genast när behovet av stöd framkommit. Det allmänna stödet genomförs i den egna barngruppen. Allmänt stöd är den första åtgärden för att svara på barnets behov av stöd. Allmänt stöd består av enskilda stödformer, till exempel enskilda pedagogiska lösningar och stödåtgärder med vilka man påverkar situationen i ett så tidigt skede som möjligt. Stödet för barnet är kortvarigt och/eller till sin intensitet lägre i jämförelse med det intensifierade och särskilda stödet. Man ska tillgodose barnets individuella behov av stöd till exempel genom att använda lämpliga material, redskap, undervisningsprogram eller stöd som ges på deltid av en speciallärare. Allmänt stöd förutsätter inte ett förvaltningsbeslut, utan stödet ska alltid ges när behovet av stöd framkommit. Det allmänna stödet ordnas i samarbete mellan läraren inom småbarnspedagogik och den övriga personalen. Ett förvaltningsbeslut ska fattas om användningen av eventuella stödtjänster såsom tolknings- och assistenttjänster samt hjälpmedel.

5.3.2. Intensifierat stöd i förskoleundervisningen

Ett barn ska inom förskoleundervisningen få intensifierat stöd som är individuellt planerat och som utgår från hela gruppen om det allmänna stödet inte räcker till. Stödet är till sin intensitet starkare och mer individuellt än det allmänna stödet. Stödet ges under en kortare period eller för en längre tid enligt barnets individuella behov, och det ska inledas genast när behovet av stöd framkommit. Intensifierat stöd ska ges så länge barnet behöver det. Stödet för barnet intensifieras genom att man planerar stödet och ökar eller stärker sätten med vilka man genomför stödet. Intensifierat stöd består av flera stödformer som tillämpas regelbundet och samtidigt. Intensifierat stöd som ges i rätt tid förebygger att barnets stödbehov blir mer komplexa i ett senare skede. En eventuell diagnos i ett senare skede eller inledning av habilitering får inte ställas som villkor för att barnet ska få stöd. För att ge intensifierat stöd förutsätts ett förvaltningsbeslut.

5.3.3 Särskilt stöd i förskoleundervisningen

Ett barn ska inom förskoleundervisningen få individuellt planerat särskilt stöd om det allmänna eller intensifierade stödet inte räcker till. Barnet kan få särskilt stöd på grund av funktionsnedsättning, sjukdom, försenad utveckling eller något annat sådant behov av stöd för lärande eller utveckling som avsevärt sänker barnets funktionsförmåga. Särskilt stöd är den starkaste nivån av stöd som ges. Ett barn kan få stöd direkt i form av särskilt stöd om barnets stödbehov förutsätter det. Ett barn har rätt att få särskilt stöd genast när behovet av stöd framkommer. Särskilt stöd består av flera stödformer och stödtjänster som tillämpas kontinuerligt och på heltid. För att ge särskilt stöd förutsätts ett förvaltningsbeslut.

5.4. Stödformer

Olika stödformer ska användas på alla stödnivåer i enlighet med barnets stödbehov. Olika stödformer kan genomföras samtidigt, genast när behovet av stöd framkommit, som en del av den grundläggande verksamheten inom förskoleundervisningen. Arbetssätten och lärmiljöerna ska anpassas efter barnets individuella behov. Stödåtgärderna ska planeras pedagogiskt så att barnets delaktighet och rätt att lära sig och vara en del av barngruppen förverkligas utifrån barnets bästa. Stödet för barnet kan omfatta pedagogiska, strukturella och vårdinriktade stödformer. Stödet för barnet ska ordnas som en del av den dagliga verksamheten. När barngruppens storlek bestäms ska man beakta barnen som behöver stöd och deras bästa, deras behov av stöd och nivån av stöd samt att det är möjligt för gruppen att uppnå målen som fastställts för förskoleundervisningen. De pedagogiska, strukturella och vårdinriktade stödformerna ska tillgodose barnets bästa och behov av stöd och de ska bedömas lokalt och från fall till fall.

I Sibbo arbetar konsulterande speciallärare inom småbarnspedagogik (kveo), som fungerar som speciallärare för flera enheter och vars arbetsbild långt består av konsultation och handledning. Därtill har Sibbo även speciallärare inom småbarnspedagogik (veo), som fungerar som tilläggsresurs i vissa grupper eller enheter enligt behov. Specialläraren är sakkunnig då det gäller barns utveckling och lärande; de handleder och stöder personalen då det gäller utvärderingen, planeringen och verkställandet av barnets stöd. Det allmänna stödet ordnas i samarbete mellan läraren inom småbarnspedagogik och den övriga personalen. Ansvar för barnets vård, fostran och lärande ligger på personalen. Inom intensifierat stöd svarar specialläraren inom småbarnspedagogik för handledning och

konsultation av personalen, samt för det regelbundna mångprofessionella samarbetet. Inom särskilt stöd görs intensivt mångprofessionellt samarbete, och personalen får regelbunden handledning av specialläraren inom småbarnspedagogik. Specialläraren ansvarar för planering och verkställning av de pedagogiska målsättningarna gällande barn med förlängd läroplikt, samt för uppgörandet av dokument. Daghemsföreståndaren och personalen utvärderar behovet av stöd samt stödnivå och -former i samarbete med vårdnadshavare, sakkunniga och specialläraren inom småbarnspedagogik. Alltid då det är möjligt bör stödet verkställas så att barnet är en del av gruppen och deltar i samma situationer och i samma utrymmen med den övriga barngruppen.

5.4.1. Pedagogiska stödformer

Specialpedagogiska metoder som svarar på barnens individuella behov planeras, anpassas och verkställs antingen som individuell verksamhet med ett barn, i en liten grupp eller som hela barngruppens gemensamma verksamhet. Då man planerar och genomför det pedagogiska stödet bör man i första hand välja metoder där det förverkligas i samverkan med hela kamratgruppen.

- En tydlig och förutsägbar dagsrytm
- Sensitiv interaktion och närvaro
- Lösningar som gäller lärmiljöerna
- Alternativ och kompletterande kommunikation, till exempel användning av stöttecken, bilder och olika teknologiska lösningar
- Pedagogiska och specialpedagogiska arbetssätt och metoder, t.ex. differentiering av verksamheten och stödd lek
- Planering, observation, dokumentering och utvärdering av verksamheten

5.4.2. Strukturella stödformer

Strukturellt stöd beviljas efter bedömning i VEK-arbetsgruppen. För att strukturellt stöd ska kunna beviljas förutsätts systematisk användning av andra pedagogiska arrangemang i barnets vardag.

- Förstärka personalens kunskaper och specialpedagogiska kompetens som berör genomförandet av stödet, utbildning samt konsultation och handledning av speciallärare
- Förminskning av gruppstorleken/barnantalet i gruppen genom resurskoefficienter

Resurskoefficient 2, då barnet har beviljats intensifierat stöd och i regel inte har andra stödformer.

Resurskoefficient 3, då barnet har beviljats särskilt stöd och i regel inte har andra stödformer. Resurskoefficientens storlek påverkas av tilläggspersonal som arbetar i gruppen, och då behandlas barnets resurskoefficient i VEK-arbetsgruppen. Besluten baseras sig på ifylld framställan och utredningar/bedömningar med motiveringar.

Genom att minska barnantalet påverkar man dimensionen mellan vuxna och barn så att det är möjligt att genomföra barnets stöd som planerat och uppnå de målsättningar som ställts för småbarnspedagogiken.

- Lösningar angående personaldimensioneringen och/eller personalstrukturen samt förändringar gällande dessa i enlighet med barnens stödbehov. Gruppens personalstruktur kan till exempel förstärkas med en speciallärare inom småbarnspedagogik eller en gruppassistenta.

Gruppens personalstruktur kan förstärkas så att det i gruppen finns en speciallärare inom småbarnspedagogik och/eller en gruppassistenta på hel- eller deltid. Personalens uppgiftsfördelning, ansvarsområden och arbetstider planeras tillsammans med hela personalen, daghemsföreståndaren och specialläraren.

Utöver ovan nämnda kan även olika tolknings- och assistenttjänster, användning av hjälpmedel, uppmärksammandet av tillgänglighet och smågrupper fungera som strukturella stödformer.

5.4.3. Vårdinriktade stödformer

- Vårdinriktade stödformer omfattar metoder och verksamhetsätt som berör vård, omsorg och assistans
- Verksamhet som tillgodoser behov av hälso- och sjukvård, till exempel hjälpmedel och assistans som hänför sig till vård av barnets långtidssjukdomar, medicinering, kost och rörlighet.
- Handledning och rådgivning av sakkunniga inom social- och hälsovården och andra sakkunniga

Från fall till fall bör man utvärdera om läkemedels- eller sjukvård kan verkställas som en del av grundverksamheten i barngruppen, och man gör en helhetsbedömning för varje barn individuellt. Barnets läkemedels- eller sjukvård är inte beroende av barnets stödnivå, utan vård ges oberoende av stödnivå i enlighet med barnets behov.

5.5. Pedagogiska dokument under intensifierat stöd

5.5.1. Pedagogisk bedömning

Inledningen av intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel
- det allmänna stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkar
- barnets intressen, barnets styrkor, inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas
- en bedömning av barnets behov av intensifierat stöd.

Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt. Läraren eller flera lärare tillsammans gör den

skriftliga pedagogiska bedömningen. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. Inledandet och ordnandet av intensifierat stöd och vid behov återgången till allmänt stöd ska behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården. Behandlingen förutsätter inte vårdnadshavarens tillstånd.

5.5.2. Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd (EOPS)

Stödet som barnet får inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för barnets lärande. Planen för barnets lärande baserar sig på en godkänd läroplan och beskriver målen för barnets växande och lärande och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som barnet behöver. Målet är att ge barnet förutsättningar att nå sina mål. Den plan för barnets lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för barnets lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Om det sker förändringar i barnets situation, ska planen alltid justeras så att den motsvarar behovet av stöd. Planen för barnets lärande som utarbetas inom det intensifierade stödet ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

- Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande
- Pedagogiska lösningar
- Samarbete och tjänster som stödet förutsätter
- Uppföljning och utvärdering av stödet

Planen för barnets lärande ska inte beskriva barnets personliga egenskaper.

5.6. Pedagogiska dokument under särskilt stöd

5.6.1. Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas ska anordnaren av förskoleundervisning göra en pedagogisk utredning om barnet. Anordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram en skriftlig utredning

- om barnets framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för barnets förskoleundervisning
- om det intensifierade stöd som barnet fått, och om barnets helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården.

Utgående från dessa två utredningar gör anordnaren av förskoleundervisning en bedömning av barnets behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning.

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur barnets lärande framskrider
- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel
- det intensifierade stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkat
- barnets styrkor och intressen, barnets inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från barnets eventuella tidigare pedagogiska bedömning och plan för barnets lärande. Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt. För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs utöver en pedagogisk utredning eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

5.6.2. Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP)

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas för barnet. Planen ska beskriva hur barnet ges undervisning och annat stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för barnets förskoleundervisning och lärande, undervisningens innehåll, de pedagogiska metoderna och hurdan stöd barnet behöver.

IP utarbetas alltid i samband med särskilt stöd och bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning. IP ska utarbetas utgående från barnets eventuella tidigare plan för lärande. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. Barnets lärare ska utarbeta planen tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den individuella plan för hur undervisningen ska ordnas ska utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

- Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande
- Pedagogiska lösningar
- Samarbete och tjänster som stödet förutsätter
- Uppföljning och utvärdering av stödet

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas ska inte beskriva barnets personliga egenskaper. IP kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specifika tillstånd att överlåta information. IP ska vid behov ses över så att den motsvarar barnets behov, dock minst en gång

per läsår. Planen ska alltid ses över då barnets behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för barnets lärande och barnet övergår till intensifierat stöd.

5.7. Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av handikapp eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för barnet som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan för hur undervisningen ordnas ska utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna hänvisas till stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet

För att barnet i ett tillräckligt tidigt skede ska hänvisas det stöd hen behöver förutsätts samarbete mellan olika förvaltningsmyndigheter (samarbete mellan småbarnspedagogik och utbildning). Beslutet om förlängd läroplikt fattas av undervisningschefen.

Förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

1. Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
2. Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
3. Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

5.8. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Specialundervisning på deltid

Ett barn som har svårigheter i sitt lärande eller sin skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan om den övriga förskoleundervisningen. Specialundervisning på deltid ges barn som till exempel har språkliga, matematiska eller motoriska svårigheter eller svårigheter med

självkontroll, uppmärksamhet eller sociala färdigheter. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka barnets inlärningsförutsättningar och förebygga svårigheter i utvecklingen och lärandet. Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Alla vårdnadshavare ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs i förskolan. Förskolepersonalen ska tillsammans och i samråd med barnet och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av undervisningen i fråga. Målen för och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i barnets övriga undervisning.

Tjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att kunna delta i undervisningen

Ett barn har på alla nivåer av stöd rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att garantera barnet grundläggande förutsättningar för växande och lärande samt tillgängliga lärmiljöer med möjlighet till socialt samspel.

Ett barn ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Barnet kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För barn som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för barnets kommunikation. För barn med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För barn med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Även läraren kan stödja barnets kommunikation med hjälp av tecken eller andra symboler.

Ett barn kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Barnet kan också ha specifika behov för lärandet. I sådana fall kan man till exempel använda olika datatekniska tillämpningar, talböcker, konkretiseringsmaterial i matematik eller hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med barnet ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen och genom samarbete med andra sakkunniga handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med barnet ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Stödet för barnet kan förutsätta specialkompetens som personalen vid den egna förskoleenheten saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel inlärnings- och handledningscenter som erbjuder tjänster för barnen och utbildning och konsultation för personalen.

Anordnaren av förskoleundervisning beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Barnets lärare och elevvårdspersonalen bedömer tillsammans behovet och omfattningen av de tjänster och hjälpmedel som barnet behöver. Även den information som fås av barnet och vårdnadshavarna och eventuella utlåtanden av utomstående experter utnyttjas. Behovet av tjänster och hjälpmedel för barn som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om barnet får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut

om särskilt stöd. För ett barn som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om de tjänster och särskilda hjälpmedel som barnet behöver. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i en plan för barnets lärande eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.

6. Elevvård

Elevvård innebär att främja och upprätthålla barnets lärande, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i förskolan. Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Barnets bästa beaktas inom elevvårdsarbetet. Elevvården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och barnen och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Elevvården utgörs av såväl gemensamt som individuellt elevvårdsarbete. Den gemensamma elevvården är förebyggande och det primära sättet att ordna elevvård inom förskoleundervisningen. Elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i förskolan. Barnet har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp och kurators och psykologtjänster. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för.

En separat elevvårdsplan som utarbetats i Sibbo ersätter den lokala läroplanen för elevvård. Den innehåller målen och de centrala principerna för elevvårdsarbetet samt åtgärder för genomförande och uppföljning av elevvården. I elevvårdsplanen beskrivs hur genomförandet av planen i enheterna inom förskoleundervisningen följs upp och vid behov granskas.